

4. Nasledov A.D. Matematicheskie metody psihologicheskogo issledovaniya. Analiz i interpretaciya dannyh / A.D. Nasledov. – SPb. : Rech', 2004. – 388 s.

I.M. Husiev. Psychological peculiarities of interaction with media practices by community in the context of military conflict. The article presents the results of an empirical study that revealed that the most common media practices are: among youth – the use of the Internet and social networks in particular; among persons older than 35 years there is a tendency to switch from the use of television to the Internet (search for information through search engines, news aggregators). The basic peculiarities of interaction with media practices by community are defined: productive peculiarities, characterized by the rational introduction of media practices and empathic attitude towards internally displaced persons, as well as by the contemplative position, which manifests itself in the use of various media practices for the accumulation of information and in the neutral evaluation of consumed media content; peculiarities of interaction in destructive ways are determined by the paternalistic attitude to media content, its chaotic consumption, the negative attitude towards displaced persons and the shifting of responsibility to state institutions, as well as the position of avoidance, which manifests itself in consciously limiting the use of media practices, in the absence of a clear relation to events with the consequences of the military conflict; an intermediate peculiarity of interaction with media practices is the emotional-intuitive position, which is manifested in the intuitive search and interaction with media content, and the attitude to socio-political events in the country is based on emotional factors (empathy, sympathy, pity).

Key words: media practices, practice, psychological peculiarities military conflict, media content.

Отримано: 12.01.2018 р.

УДК 159.942.5

С.М. Каліщук

СИСТЕМНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ІНТЕГРАТИВНИЙ МЕТОД ОСОБИСТІСНИХ ЗМІН Й УСВІДОМЛЕННЯ БАГАТОВАРІАТИВНОСТІ ЖИТТЄВОЇ РЕАЛЬНОСТІ

С.М. Каліщук. Системне моделювання як інтегративний метод особистісних змін й усвідомлення багатоваріативності життєвої реальності. У статті розглянуто необхідність створення інтегративних моделей психологічного консультування, які дозволили б вирішувати завдання ефективного пристосування різноманітного операційного інструментарію, накопиченого в різних напрямках психологічного знання та практики в галузі надання психологічної допомоги. Концептуалізовано метод "системного моделювання енерго-інформаційних процесів О. В. Зелінського" як приклад еkleктико-інтегративного психологічного консультативного підходу, Описано його філософські, природничо-наукові та психологічні джерела, основні поняття, головні особливості, діагностичні та трансформаційні методи, визначені психотерапевтичні можливості.

Ключові слова: психологічне консультування, інтегративний підхід, системне моделювання, система, елемент, стан, зв'язок, аттрактор, точка біфуркації, смисл, парадоксальний смисл.

С.Н. Калищук. Системное моделирование как интегративный метод личностных изменений и осознания много-вариативности жизненной реальности. В статье рассмотрена необходимость создания интегративных моделей психологического консультирования, которые позволили бы решать задачу эффективного приспособления разнообразного операционального инструментария, накопленного в разных направлениях психологического знания и практики в области оказания психологической помощи. Концептуализирован метод "системного моделирования энерго-информационных процессов А. В. Зелинского" как пример интегративного психологического консультативного подхода. Описаны его философские, естественно-научные и психологические источники, основные понятия, главные особенности, диагностические и трансформационные методы, определены психотерапевтические возможности.

Ключевые слова: психологическое консультирование, интегративный подход, системное моделирование, система, элемент, состояние, связь, аттрактор, точка бифуркации, смысл, парадоксальный смысл.

Постановка проблеми. Консультативна психологія являє собою теорію й практику особистісних змін. В результаті "терапевтичного пізнання" утворюється нова реальність з смислами, відкритими клієнтом (Навіщо? Задля кого?), новими гранями ідентичності (Хто я такий? Як я себе уявляю?), усвідомленими цінностями (Заради чого? Чому це важливо для мене?), критично опрацьованими переконаннями (Як правильно?). Створюється нова особистісна площина, в якій простір особистісного шляху та ефективність його проживання змінюється у динаміці обертання до себе, до "суттєвих життєвих змін" (Дж. Бьюдженталь), до "самоті" (К. Юнг), до усвідомлення "Я є" (А. Ч. Алмаас), до самоактуалізації (Дж. Морено) тощо.

Напрямок змін зумовлюється вісью мети консультування, а тому визначає спрямованість консультативної роботи і може розрізнятися глобальністю та масштабністю завдань, включати до себе весь спектр необхідних і можливих цілей, а саме: розширення усвідомлення себе та інших; оптимізацію емоційних станів та переживань; оптимізацію психосоматичних співвідношень; оптимізацію взаємовідносин; удосконалення особистісного функціонування.

Обрана психологом-консультантом "теоретична призма" (Дж. К. Зейг, В. М. Мьюніон) переломлює зміст запиту клієнта, дані про картину його світу, про основні патерни поведінки, причинно-наслідкові відношення, зв'язки з об'єктами значущих систем та базові переживання. Саме "теоретична призма" зумовлює засіб бачення психологом-консультантом проблеми клієнта, фокусує увагу на її певних аспектах, визначає характер

взаємин "психолог-клієнт", засоби впливу та операційні методи роботи, а саме: техніки експрес-діагностики та впливу.

Разом із тим, відомо, що світова психологічна наука налічує різні, часто кардинально протилежні погляди на одиниці аналізу та предметну доречність методів психологічного консультування та психотерапії, що склалися в залежності від світоглядних переконань представників наукових психологічних шкіл, методологічних підходів та традицій. Напрацьовані концептуальні знання базуються на гіпотезах, теоріях та моделях, що значно різняться між собою. Тому, розглядаючи психологію як практику допоміжних ставлень, К. Роджерс зауважував, що "поле психотерапії знаходиться у стані хаосу", а Дж. Вольпе називав психотерапію "Вавилонською вежею голосів, що сперечаються" [4].

Отже, консультативна психологія являє собою теорію і практику з множинною варіативністю консультативного процесу, в якому теоретичні переваги психолога-консультанта зумовлюють вибір стратегії й логіки інтервенцій, тривалість, методи, характер ставлень, бажані зміни та, на жаль одночасно обмежуються рамками обраного концептуального підходу бачення проблеми і можливостей впливу. Це обмеження передається клієнту як напрацьований, авторитетний і незмінно фіксований засіб фокусування уваги та напряму його рефлексії, усвідомлення та аналізу.

Аналіз останніх досліджень. Динаміка останніх 30-ти років розвитку психологічної практики виявила тенденцію до інтегрування при вирішенні консультативних запитів всього різноманіття теоретичних підходів, концептуальних моделей, пояснювальних принципів, технік та методів роботи з клієнтами. Крім того, специфіка психологічної діяльності, іманентно властивою своєрідністю якої виступає її ентропія та необхідність розгляду кожного нового випадку як нової проблемної ситуації й відшукування унікального підходу до її вирішення, унеможливує напрацювання системи універсальних, типових схем роботи з клієнтами. Фактор невизначеності виступає не тільки як зовнішня, але й внутрішня умова діяльності психолога і зумовлюється двома чинниками: характером репрезентації клієнтом події і формою репрезентації професійного досвіду в свідомості фахівця [2]. Врахування означених положень зумовив прояв та обґрунтування інтеграційного еkleктизму в психологічному консультуванні та психотерапії, який являє собою "практику вибору із різноманітних систем того, що сприймається як краще" та забезпечує "мультитеоретичну конвергенцію" (Дж. Норкросс). Таке об'єднання частин у єдину цілісність дозволяє, на думку Дж. К. Зейга, В. М. Мьюніона, у кожному окремому консультативному процесі створювати складну систему, предметно спрямованих технік, які визначають доступ до внутрішнього світу особистості клієнта та до вирішення його запиту [4].

Еклектичний підхід до вибору технік вимагає ретельної оцінки труднощів у поведінці клієнта, його афективних станів, негативного мислення, когнітивних перекохань, міжособистісних проблем, соматичних розладів, у фокусі уваги поперемінно опиняються то індивід, то його соціальне оточення. Сутність структурування внутрішнього досвіду полягає при інтегративно-еклектичному підході, насамперед, в тому, щоб за допомогою мультимодальної оцінки визначити найбільш прямий і ефективний шлях доступу до вирішення проблеми в кожному унікальному випадку консультування, привести стиль психологічної діяльності у відповідність до потреб різних клієнтів. Це складне завдання, яке потребує від фахівця-психолога необхідності сформулювати велику сукупність інструментів, засобів і методів доступу до проблеми клієнта та постійно розширювати власний арсенал таких операційних технік. А крім того, потребує вміння спорідненого сполучення різноманітних підходів у кожному конкретному випадку клієнтського запиту [3].

Формулювання мети статті. В консультативній психології постала необхідність в створенні інтегративних моделей, підходів, з власними, а не тільки запозиченими методами і які, одночасно, дозволили б вирішувати завдання ефективного пристосування різноманітного операційного інструментарію, що напрацьований в різних напрямках психологічного знання на єдиних ґрунтовних засадах. Така системність дозволить, в залежності від мети, запиту, задіяних одиниць аналізу, використаних елементів контакту та обраних операційних технік або широко, часово-просторово, розгортати запит клієнта, або локально його розвертати і впливати на найбільш значущі зв'язки і об'єкти, що на довгий час закріпили "невирішеність" проблеми.

Мета статті полягає у концептуалізації методу "системного моделювання енерго-інформаційних процесів О. В. Зелінського", як інтегративного психологічного підходу в консультативній психології та психотерапії, в описі філософських, природничо-наукових і психологічних його джерел, основних понять, головних особливостей, методів та психотерапевтичних можливостей.

Виклад основного матеріалу дослідження. "Системне моделювання енерго-інформаційних процесів О. В. Зелінського" являє собою практичний, операційно структурований інтегративний метод глибинних особистісних змін, які здійснюються в процесі усвідомлення, прийняття і проживання багато-варіативності життєвої реальності з метою досягнення стану "Я є" (А. Ч. Алмаас), стану найбільш повного та аутентичного власного особистісного проявлення.

У кожній із потенціальних реальностей – "альтернативних класичних реальностей" (Х. Еверетт), особистість має можливість проявляти

властиві їй поведінкові патерни, встановлювати відповідні емоційні й ціннісні зв'язки та переживати належні емоційні стани. Усвідомлення та відкриття смислів як базових елементів в архітектоніці свідомості особистості вибудовує щоразу певну картину світу, яку особистість, однак, сприймає в якості єдино можливої реальності і не тільки своєї власної, але й загальноприйнятої для інших. У цьому проявляється механізм викривлення особистістю світу і себе, своєї аутентичної сутті, інших людей та їхніх поведінкових реакцій і переживань. Тому особистість проживає життєвий час у просторі з відкритими на даний момент, але обмеженими смислами, які, з одного боку, збалансували систему на деякий час і спрямували її на стабілізацію, але, з іншого, затримують динаміку і перехід на новий рівень організаційного порядку. Здійсниться динаміка в точці біфуркації – в потенційному наборі всіх можливих спрямувань системи через відкриття нового смислу. Без нового смислу необхідність такої динаміки проявиться в найбільш слабкому аттракторі системи і через кризу або симптом, зі значно підсиленим проявом, як наприклад, при панічних атаках, потребує змін.

У найбільш загальному визначенні системне моделювання являє собою метод аналізу і моделювання людських систем, що дозволяє оперативного, в короткочасному форматі не тільки діагностувати і збагнути глибинну суть при "переживанні-проживанні" (І. О. Бескова) моделі тієї системи, яка потребувала у клієнта змін, але й пізнати і "перепрожити" стан парадоксальності, внутрішньої кризи, завдяки цьому усвідомити, відкрити смисл, створити новий діючий аттрактор системи і перейти на новий рівень організації порядку власного життя. Як результат, досягається стан "Я є" у повній відповідності до "свідомості зі світом" як "екологічного ладу" (Дж. Гібсон) та безмежності сприймання світу, себе і своїх можливостей у світі, коли зовні нічого не змінюється, але, разом із тим, все стає іншим унаслідок зміни різних ракурсів "Я": часових, просторових, смислових, ціннісних тощо.

Джерела та передумови методу "системного моделювання енергоінформаційних процесів О. В. Зелінського" мають витоки із обох галузей наукового пізнання – об'єктивної (природничі науки про матеріальний світ і його закони) та суб'єктивної (гуманітарні науки про досвід, внутрішній світ людини, образи, ідеї). Це забезпечує логічну замкненість та повноту наукового розгляду феноменології системного моделювання. Джерелами виникнення, об'єктивного трактування і пояснення методу системного моделювання у психологічному консультуванні виступають:

- загальна теорія систем – наука про цілісність, логіко-концептуальна теорія та інструмент математичного моделювання будь-яких елементів і просторів (Л. фон Берталанфі, О. Богданов, М. Месарович, Л. Заде, Р. Акофф, Дж. Клір, А. І. Уйюмов, Ю. А. Урманцев, Р. Калман, С. Бір, Е. Ласло, Г. П. Мельніков, Ф. Капра Дж. О'Коннор, І. Макдермотт та інші);

- квантова механіка – теорія пояснення та практика експериментального вимірювання неживих квантових систем, котрі пояснюють існування змішаних квантових станів і суперпозиції як взаємодії чистого стану системи, вимірювального інструмента та всіх можливих альтернативних станів – змістових компонентів суперпозиції (Н. Бор, В. Гейзенберг, Е. Шредінгер, В. Паулі, А. Ейнштейн (парадокс Ейнштейна-Подольського-Розена), Дж. Белл, Х. Еверетт, М. Менський та інші);

- квантова теорія поля – теорія найбільш фундаментальної та універсальної форми матерії, що лежить в основі всіх її конкретних проявів (Д. Шредер, Р. Фрейман, П. Дірак, О. Клейн, В. О. Фок, Д. Хартрі, Дж. Слетер та інші).

Психологічні коріння системного моделювання беруть начало в:

- екзистенційно-феноменологічному підході, який базується на тому, що в житті людини представлено багато непередбаченого і недетермінованого в силу непередбачуваності і невизначеності самого світу (Л. Бінсвангер, М. Хайдеггер, Е. Гуссерль, Ж. Делез, Б. Хелленгер);

- екзистенційно-гуманістичній психотерапії, яка сформулювала ключові проблеми особистості: час, життя, смерть, спілкування, любов, самотність, свобода, відповідальність, вибір, смисл (Дж. Бьюдженталь, Р. Мей, В. Франкл, І. Ялом, Р. Лейнг, А. Ленгле);

- психодрами – теорії та практиці "пошарової" емоційної реанімації та досвіду зустрітися з подавленим болем, припинити його витіснити, прийняти як загальний людський, так і свій приватний особистісний досвід (Дж. Морено, П. Холмс, М. Карп, Е. Банністер, А. Блатнер);

- психосемантиці – методи вивчення особливостей суб'єктивного досвіду, що дозволяє досліджувати структуру образу світу (мотиваційну, цільову, ситуаційну), зміст картини світу, особистісні смисли, здійснювати семантичні описи свідомості (О. Ю. Артем'єва, О. Г. Шмельов, В. Ф. Петренко, О. М. Лозова);

- аналітичній психотерапії, що надає можливість відкриття універсальної здатності особистості до відтворення світу як універсуму, який може бути сприйнятим, осмисленим та оціненим людиною (К. Юнг);

- НЛП – галузі практичної психології, що вивчає структуру суб'єктивного досвіду особистості (Дж. Гріндер, Дж. Делозьє, Б. Бендлер, Р. Ділтс).

Означені наукові джерела та передумови являють собою загально-теоретичну наукову засаду концептуального оформлення системного моделювання в самостійній теоретичній та практичній підхід консультативної психології. Концептуалізація системного моделювання як методологічна процедура введення певних онтологічних уявлень передбачає необхідність:

- понятійної операціоналізації;

- побудови схем зв'язку понять, що відбивають можливі тенденції змін та дозволяють продукувати гіпотези про природу, характер їхнього взаємозв'язку та оформлюють функціональні засади методу;

- побудови класифікації методів діагностики та реконструкції смислів особистості;

- пояснення психотерапевтичної можливості методу системного моделювання.

Отже, "системне моделювання енерго-інформаційних процесів О. В. Зелінського" має власну понятійну систему, яка дозволяє кваліфікувати та описувати систему клієнта, а також визначати впливові атрактори, траєкторію і тактику психотерапевтичної інтервенції. Такими базовими поняттями є: "система", "прямий та зворотний смисл", "парадоксальний смисл", "об'єкт", "відношення", "зв'язок", "означуване", "значення", "контекст", "простір", "час", "свідомість", "призначення", "супер-позиція", "конфлікт цінностей", "конфлікт дій", "симетрія", "полярність". Базові поняття системного моделювання дозволяють розгорнути дослідницьке та психотерапевтичне поле певного клієнта, коректно проявити в побудованій системі визначених (або невизначених) об'єктів, найбільш значущі зв'язки, відношення, знайти місце інтервенції та перевірити модальність і силу здійснених змін.

Зв'язок базових понять, їхня концептуальна схематизація дозволяють визначити функціональні засади системного моделювання, а саме:

1. Людина являє собою об'єкт зв'язку, що створює й утримує навколо себе простір для реалізації самоприналежності. Таке створення та утримання є безперервним процесом перетворення, динаміки та розвитку особистості, ходом її життя. Запит клієнта розглядається й моделюється як завдання розпакування змісту реалізації самоприналежності.

2. Проблема проявляється тоді, коли процес перетворення сприймається або як результат, або перетворюється в результат.

3. Зміну станів продукує подія, а проміжком між двома станами виступає дія.

4. Модель, на фоні якої буде розглядатися запит клієнта, складається з набору елементів. Вибір елементів системи визначається спрямованістю запиту клієнта.

5. Кожен елемент моделі містить всю інформацію, як на рівні змісту, так і на рівні смислу, і являє собою перетворення симетрії. Елемент може означати ставлення, стан, процес змін, перехід тощо.

6. Кожен елемент моделі виявляє інформацію, яка не має просторових та часових критеріїв, а є проявом загального для цієї моделі смислу.

7. Смисл в системному моделюванні являє собою зв'язок між двома (та більше) елементами системи.

8. Простір та час представляються в моделі одночасно: на рівні об'єктів та на рівні станів. Простір протяжний та одномоментний, час – дискретний та послідовний.

9. Модель не є строгою та детермінованою системою. Тому модель прочитується як текст з вільним переходом між контекстами та рівнями смислу.

10. Створення нових зв'язків елементів у системі та завершення старих є метою системного моделювання як процесу створення системи, що проявиться через нові властивості, якості та новий організаційний порядок функціонування особистості.

Практичні методи системного моделювання можна умовно поділити на дві групи: діагностичні та психотерапевтичні. До першої групи відносять: "квантовий скачок", віртуальне сканування, генералізація, визначення супер-позиції, а також тріада, тетралема, квадрат "Да-Ні", трикутник Р. Стенбергера, логічні рівні Р. Ділтса як операційно-функціональні моделі системного моделювання. До трансформаційних методів відносять: парадоксальні фрази, "схлопування", рокіровка, введення допоміжного елемента, каталептична рука, підсилення емоції, "дзеркало" тощо.

Головною особливістю методу системного моделювання виступає його можливість "осягнути неосяжність" і змоделювати безкінечну кількість простих та складних понять, якими оперує клієнт, його образів, ідей, сфер, ролей, загальних чи конкретних тем, завдань та цілей. Практично системне моделювання не має обмеженості щодо предмета моделювання та змісту запиту. Відмітною особливістю, крім того, виступає можливість сфокусувати увагу та визначити ступінь і характер впливу не тільки з боку контексту запиту (соціум, ресурс, відношення, контроль), але й здійснити порівняння і співвіднесення певного запиту з будь-якими пов'язаними з ним аспектами життя клієнта (фокус сприйняття): значуща людина, важлива подія особистої історії клієнта ракурс проблеми, симптом тощо.

Психотерапевтичні можливості методу "системного моделювання енерго-інформаційних процесів О. В. Зелінського" закладені потенційною можливістю створювати вільні зв'язки в системі. Це проявляє одночасно і ресурс для змін, і середовище для реалізації цього ресурсу. Завершення та зміна зв'язків зменшує можливість повернутися до первісної, звичної форми стабільності системи і цим самим забезпечується перехід на новий рівень функціонування системи особистості, з новим атрактором, що забезпечуватиме більш перспективніше тяжіння системи до стабілізації.

Висновки і перспективи подальших розвідок з цього напрямку. Системне моделювання як інтегративний метод особистісних змін дає можливість вимірювати динамічний стан системи, виявляти важливі елементи системи, модальність та силу зв'язків між об'єктами, проявляти смисл, що

система містила в собі як старий і помилковий атрактор, а також довести систему до точки біфуркації та запустити новий порядок організації системи через переривання постійно відтворюваних клієнтом зв'язків, ставлень, їхнього розуміння і усвідомлення. Подальша концептуалізація методу передбачає обґрунтування принципів, закономірностей, механізмів психотерапевтичної дії методу системного моделювання, предметного опису технік побудови моделей запиту клієнта та психотерапевтичної інтерпретації виявлених станів і зв'язків між елементами системи, метою яких виступає продукування парадоксального смислу, як засади зміни особистості клієнта.

Список використаних джерел

1. Бескова И.А. Эволюция и сознание: (когнитивно-символический анализ) / И.А. Бескова. – М. : ИФ РАН, 2001. – 179 с.
2. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика / А.Ф. Бондаренко. – К. : Укртехпресс, 1997. – 216 с.
3. Каліщук С.М. Онтологічний підхід до структурування внутрішнього досвіду особистості клієнта / С.М. Каліщук // Проблеми загальної та педагогічної психології : збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка Національної АПН України / за ред. С. Д. Максименка / С. М. Каліщук. – Т. XVI. – Част. 1. – К., 2014. – С. 51-58.
4. Психотерапия – что это? Современные представления ; [пер. с англ. Л. С. Каганова] / под ред. Дж. К. Зейга, В. М. Мьюниона. – М. : Независимая фирма "Класс", 2000. – 432 с.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Beskova I.A. Jevoljucija i soznanie: (kognitivno-simvolicheskij analiz) / I.A. Beskova. – М. : IF РАН, 2001. – 179 с.
2. Bondarenko A.F. Psihologicheskaja pomoshh': teorija i praktika / A.F. Bondarenko. – К. : Ukrtehpress, 1997. – 216 s.
3. Kalishchuk S.M. Ontolohichnyy pidkhid do strukturuvannya vnutrishn'oho dosvidu osobystosti kliyenta / S.M. Kalishchuk // Problemy zahal'noyi ta pedahohichnoyi psykholohiyi : zbirnyk naukovykh prats' Instytutu psykholohiyi imeni H. S. Kostyuka Natsional'noyi APN Ukrayiny / za red. S. D. Maksymenka / S. M. Kalishchuk. – Т. KhVI. – Chast. 1. – К., 2014. – S. 51-58.
4. Psihoterapija – chto jeto? Sovremennye predstavljenija ; [per. s angl. L. S. Kaganova] / pod red. Dzh. K. Zejga, V. M. M'juniona. – М. : Nezavisimaja firma "Klass", 2000. – 432 s.

S.M. Kalishchuk. System modeling as an integrative method of personal change and awareness of the multivariant nature of life reality. The article considers need of creating integrative models in psychological counseling, which would resolve the problem of effective adaptation of various operational tools,

accumulated in various directions of psychological knowledge and practice in the field of providing psychological assistance. "System simulation of energy-information processes by O. Zelinsky" is a practical, operationally structured integrative method of deep personal changes, that are carried out in the process of awareness, acceptance and residence of the multivariable life-reality in order to achieve the state of "I am" (A. C. Almaas), conditions of the fullest and authentic personal manifestation.

Sources of origin, objective interpretation and explanation of the method of system modeling in psychological counseling are: general theory of systems, quantum mechanics, quantum field theory. The psychological roots of system modeling take on the following: existential-phenomenological approach, existential-humanistic psychotherapy, psychodrama, psychosemantics, NLP. System modeling conceptualization as a methodological procedure for the introduction of certain ontological notions provides need: conceptual operationalization; creation of conceptual communication schemes, that reflect the possible trends of change and allow to produce hypotheses about nature, the nature of their relationship and formalize the method functional principles; creation of classification of diagnostic methods and reconstruction of personality meanings; explanation the psychotherapeutic possibility of the system modeling method.

Keywords: psychological counseling, integrative approach, system modeling, system, element, state, connection, attractor, meaning, paradoxical meaning.

Отримано: 10.12.2017 р.

УДК 159.9

І.В. Клименко

СПЕЦИФІКА САМООРГАНІЗАЦІЇ КУРСАНТІВ У МЕЖАХ ПРОГРАМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ В ПЕРІОД ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

І.В. Клименко. Специфіка самоорганізації курсантів у межах програми психологічного супроводу в період підготовки поліцейських. Виявлено значущі показники за шкалами "Планоірність", "Фіксація" і "Самоорганізація" серед досліджуваних груп курсантів, майбутніх працівників поліції, у межах проходження ними програми психологічного супроводу в період професійної підготовки. Встановлено, що курсанти з високим рівнем саморегуляції, яких було залучено до програми, характеризуються більш високим рівнем самоорганізації щодо тактичного планування свого робочого й особистого часу, цілеспрямованістю та наполегливістю в досягненні намічених планів. Що стосується курсантів із низьким рівнем саморегуляції, яких не було залучено до програми психологічного супроводу, визначено, що вони характеризуються меншою гнучкістю й схильністю залишити розпочату справу.

Ключові слова: курсанти, працівник поліції, програма психологічного супроводу, період підготовки, саморегуляція, самоорганізація.

І.В. Клименко. Специфика самоорганизации курсантов в рамках программы психологического сопровождения в период подготовки полицейских. Выявлены значимые показатели по шкалам "Планомерность", "Фиксация" и "Самоорганизация" среди исследуемых групп курсантов, будущих работников полиции, в рамках прохождения ими программы психологического сопровождения в период профессиональной подготовки. Установлено, что курсанты с высоким уровнем саморегуляции, которых было привлечено к программе, характеризуются более высоким уровнем самоорганизации относительно тактического планирования своего рабочего и личного времени, целенаправленностью и настойчивостью в достижении намеченных планов. Что касается курсантов с низким уровнем саморегуляции, которых не было привлечено к программе психологического сопровождения, определено, что они характеризуются меньшей гибкостью и склонностью прекратить начатое дело.